

วารสาร

ISSN 0857-2038

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อักษรศาสตร์

ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (ธ.ค.46-พ.ค. 47)

ราคา 60 บาท

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านมนุษย-
ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิจิตรศิลป์
- ผลงานวิชาการ การค้นคว้าวิจัย ใน
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร และบุคคลทั่วไป

เจ้าของและสำนักงาน

คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

จังหวัดนครปฐม 73000 โทรศัพท์ (034) 255-096, 255-097

โทรสาร (034) 255-794

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะอักษรศาสตร์, นฤมิตร สอดคุช, พรเพ็ญ ยันตระกูล, อุดม อรุณรัตน์,
วินัย พงศ์ศรีเพียร, วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, พุทธชาติ ไบธิบาล, เจตนา นาควัชร

บรรณาธิการ

บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ cboonson@su.ac.th: osirispower@yahoo.com:
hades3000@hotmail.com: mythos3000@lycos.com

กองบรรณาธิการ

โกวิท แก้วสุวรรณ, ชาญณรงค์ บุญหนุน, สมปราวณารัตนกุล, สราวุธ ตันณีกุล,
นาตยา อยู่คง, รุ่งทิวา ขลิบเงิน

ปก

สราวุธ ตันณีกุล

รูปเล่มและดำเนินการผลิต

สำนักพิมพ์ต้นตำรับ 581 ซ.ลาดพร้าว 109 ถ.ลาดพร้าว คลองจั่น บางกะปิ
กทม. 10240 โทรศัพท์ 02-375-3582-3 โทรสาร 02-377-4936

กำหนดออกและสมัครสมาชิก

ปีการศึกษาละ 2 ฉบับ (ภาคการศึกษาละ 1 ฉบับ) สนใจสมัครเป็นสมาชิกและ
สอบถามได้ที่นางสาวพันทิพา ศรีพินผล เลขานุการคณะอักษรศาสตร์

การส่งบทความ

ส่งต้นฉบับ 2 ชุด พร้อมแผ่นดิสเก็ต จำหน่ายถึงบรรณาธิการวารสาร ตามที่อยู่
ของสำนักงานทำการ เฉพาะชื่อผู้เขียนและสถานที่ติดต่อให้แยกไว้ต่างหากใน
กระดาษแผ่นแรก ไม่ปะปนกับส่วนของบทความ เพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิให้
ตรวจบทความโดยไม่ทราบชื่อผู้เขียน

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท เคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ 02-225-9536-40

สารบัญ (1)

ฉบับ มาร์กซิสม์ในศตวรรษที่ 21 (Marxism in 21st Century)

บทบรรณาธิการ	บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์	4
From the Editor	Boonsong Chaisingkananont	
บทความประจำฉบับ		
ความสำคัญของแนวคิดสังคมนิยมสายทรอตสกีในปัจจุบัน	ใจ อึ้งภากรณ์	13
The Importance of Trotskyite Socialism		
at the Present Time	Ji Giles Ungpakorn	
คำทำนายที่ล้มเหลว, ความหวังอันประเสริฐ	Richard Rorty เขียน	40
(Failed Prophecies,	บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ แปล	
Glorious Hopes)		
วิวาทะ Structure - Agency		
และการหาทางออกให้กับปัญหาทวิลักษณ์นิยม:		
Marxism versus Foucault	เชษฐา พวงหัตถ์	74
Structure - Agency Debate and the Overcoming		
of the Problematic Dualism in Social Theory:		
Marxism versus Foucault	Chetta Puanghut	
มนุษย์คืออะไร (What Is Man)	Antonio Gramsci เขียน	136
	เอมอร นิรัญราช แปล	
ว่าด้วยบทเรียนทางประวัติศาสตร์		
ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย	สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ	151
On the lesson from the history		
of the Communist Party of Thailand	Suthachai Yimprasert	

สารบัญ (2)

ฉบับ มาร์กซิสม์ในศตวรรษที่ 21 (Marxism in 21st Century)

“มติปี 19”: ผลการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ 3 ครั้งที่ 4 180
กับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยหลังกรณี 6 ตุลาฯ
ธิกานต์ ศรีนารา

“The 1976 resolution”: The resolution of the 4th meeting
of the 3rd CTP central committee and the movement
of the Communist Party of Thailand (CPT)
after “the 6 October 1976 massacre.”

Tikan Srinara

บทความพิเศษ

ผู้อยู่เหนือเงาใจ? ของสุภา ศิริมานนท์
วรรณกรรมคำสอนพระราชานอกระแสดจารีต บาทยัน อิมสำราญ 222

Phu Yoo Nua Nguan Khai of Supa Sirimanon:

Untraditional Didactic Literature of King Bayan Imsamran
Vowel Nasalization in the Northeastern Dialect Suriyan Panlay 245

บทบรรณาธิการ

“๑] ศาจตนหนึ่งกำลังหลอกหลอนยุโรป— ปีศาจแห่งคอมมิวนิสต์
บรรดากลุ่มอำนาจแห่งยุโรปเก่าทั้งหมดได้จับมือกันเป็นพันธมิตรอัน
ศักดิ์สิทธิ์เพื่อขับไล่ปีศาจตนนี้...”¹

นี่คือประโยคแรกของข้อเขียนอันลือลั่นของคาร์ล มาร์กซ์ ในหนังสือ
เรื่องแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ ตลอดศตวรรษที่ 20 ปีศาจตนนี้ได้
หลอกหลอนกลุ่มอำนาจเก่าไปทั่วโลก ไม่มีใครจะสามารถปฏิเสธอิทธิพลและ
ความสำคัญของความคิดของมาร์กซ์ที่มีต่อการเคลื่อนไหวของกระแสมาร์กซิสต์
ทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติในการเคลื่อนไหวทางสังคม ในแง่ของการเมือง
การเกิดรัฐสังคมนิยมขึ้นมากมายในแนวทางแบบมาร์กซิสต์หลังการเกิดสหภาพ
โซเวียตเป็นต้นมา ได้สร้างทางเลือกของระบบเศรษฐกิจสังคมที่เป็นคู่แข่งกับ
ระบบทุนนิยมที่นำโดยสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นรูปธรรม จนประเทศในแนวทาง
ทุนนิยมบางส่วนต้องปรับตัวเป็นรัฐสวัสดิการ เพื่อสลายการปฏิวัติของชนชั้น
กรรมาชีพให้เหลือแค่เป็นเพียงการปฏิรูปทางสังคม

1. In Marx, Karl, and Frederick Engels. 1974 [1848]. *Manifesto of the communist party*. In *Karl Marx: The revolutions of 1848. Political writing volume 1*, David Fernbach, ed. Pp. 62–98. New York: Vintage Books. สามารถดาวน์โหลดข้อเขียนชิ้นนี้ได้เช่นกันจาก www.omhros.gr/Kat/History/Mod/Th/CommunistManifesto.htm

ในปัจจุบัน แม้ว่าสหภาพโซเวียตจะล่มสลายไปแล้วก็ตาม รวมทั้งประเทศสังคมนิยมจำนวนมาก และประเทศสังคมนิยมที่เหลือต่างก็เริ่มปรับตัวเข้ากับแนวทางของระบบทุนนิยม แต่กระนั้นความคิดของมาร์กซ์ก็ยังคงมีอิทธิพลทั้งต่อวงวิชาการในแง่เครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์สังคมทุนนิยม และต่อการสร้างแรงจูงใจและการให้แนวทางในการเคลื่อนไหวทางสังคมในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วโลกในการต่อต้านการขยายตัวครอบงำของโลกของทุนนิยมโลกาภิวัตน์

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับนี้ เป็นฉบับมาร์กซิสต์ในศตวรรษที่ 21 ในส่วนของบทความประจำฉบับนั้น ในส่วนแรกจะประกอบด้วยบทความและบทความแปล โดยมุ่งนำเสนอการถกเถียงในประเด็นความสำคัญของมาร์กซิสต์ในปัจจุบัน ตลอดจนแนวทางของมาร์กซิสต์ในการต่อสู้ทางการเมืองในโลกปัจจุบัน

บทความของใจ อึ้งภากรณ์ต้องการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์สายตรอทสกีในยุคปัจจุบัน ว่าเป็นแนวทางมาร์กซิสต์ตัวแบบที่พยายามสร้างสังคมนิยมจากเบื้องล่าง ที่มุ่งลดบทบาทสำคัญของชนชั้นนำและการขึ้นมาจากพรตลงไป อันเป็นแนวทางที่แตกต่างจากสังคมนิยมแบบ “จัดให้” หรือจากเบื้องบน เช่นที่ปรากฏในรัฐและพรรคการเมืองแนวสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์ทั่วโลกในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะแนวทางแบบของสตาลินและเหมาเจ๋อตง ซึ่งกลายเป็นการสร้างระบบเผด็จการที่สร้างปัญหาในทางสังคมและการเมืองไว้มากมาย ในบทความนี้ ใจแสดงให้เห็นว่าแนวคิดสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์สายตรอทสกีสามารถช่วยเหลือเราให้มีทางออกจากทุนนิยมโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบันได้อย่างไร และทำไมกระแสความคิดนี้จะได้รับการตอบรับในหมู่นักต่อสู้เพื่อเสรีภาพทั่วโลกในปัจจุบัน

อันโดนีโอ กรัมสกี เป็นมาร์กซิสต์คนสำคัญคนหนึ่งซึ่งได้รับการยกย่องว่าอาจจะเป็นมาร์กซิสต์ที่มีความคิดแรกเริ่มมากที่สุดผู้หนึ่งในศตวรรษที่ 20² ความคิดเรื่องการช่วงชิงการนำทางความคิดจิตใจ (Hegemony) ที่กรัมสกีนำ

2. คำของเดวิด แม็คเลนแลน ใน McLellan, David. 1983. *Karl Marx: The legacy*. London: British Broadcasting Corporation.

เสนอไว้³ได้มีอิทธิพลทั้งต่อการวิเคราะห์สังคมของนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ และการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการทางสังคมในปัจจุบัน มนุษย์คืออะไร (What Is Man) ซึ่งแปลโดยเอมอร์ นิธิวรราช จัดเป็นข้อเขียนชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งของกรัสมี่ ที่ช่วยให้เราเข้าใจความคิดของกรัสมี่ได้ลึกซึ้งขึ้น

ผู้ที่คุ้นเคยกับวงการปรัชญาโลกอย่างแท้จริง ย่อมตระหนักถึงความสำคัญของความคิดที่ผ่านข้อเขียนของริชาร์ด รอร์ตี นักปรัชญาร่วมสมัยผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง สำหรับบทความซึ่งแปลโดยบุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ชิ้นนี้ รอร์ตีได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหนังสือ*แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์* (The Communist Manifesto) ว่า แม้จะเป็นหนังสือที่ให้คำทำนายที่ล้มเหลว กล่าวคือไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ว่าจะเกิดการปฏิวัติของชนชั้นผู้ใช้แรงงานที่ลุกฮือขึ้นมาโค่นล้มระบบทุนนิยม และเปลี่ยนแปลงระบบสังคมไปสู่ระบบคอมมิวนิสต์ในท้ายที่สุด แต่หนังสือเล่มนี้ก็ยังเป็นมรดกโลกอันทรงคุณค่ายิ่งเช่นเดียวกับ*คัมภีร์ไบเบิลใหม่* ที่ควรให้ลูกหลานของเรา⁴ได้อ่าน เพราะเป็นหนังสือที่สร้างแรงดลใจสำคัญ ทำให้เราเกิดความหวังอันประเสริฐ ในการที่จะรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และต่อสู้เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความยุติธรรมทางสังคม หนังสือ*แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์* ยังเหนือกว่า*คัมภีร์ไบเบิลใหม่* เพราะให้ความสำคัญกับการสร้างโลกอุดมคติที่อยู่ในโลกนี้ โลกที่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้รับความหวังใฝ่ใจอย่างเช่นที่เรามีต่อญาติมิตรของเรา แทนที่จะไปคาดหวังเลื่อนลอยกับชีวิตที่ดีกว่าในโลกหน้า (เมื่อพระเจ้ามารับเราไปอยู่ด้วยในสรวงสวรรค์ ณ วันตัดสิน)

บทความนี้จัดได้ว่าเป็นตัวอย่างของการวิพากษ์กระแสมาร์กซิสม์จาก

3. การสร้างความเป็นพันธมิตรระหว่างชนชั้นเพื่อครองอำนาจทางการเมืองสาธารณะเหนือสังคมโดยรวม โดยดำเนินการสร้างพันธมิตรในแบบที่มีชนชั้นนำชนชั้นหนึ่งแสดงบทบาทนำเหนือชนชั้นอื่นและให้ประกันต่อการที่ชนชั้นอื่นที่เหลือที่มาเป็นพันธมิตรด้วยจะได้ประโยชน์ตอบแทน

4. ในที่นี้รอร์ตีหมายถึงคนอเมริกันในสังคมอเมริกา ซึ่งสหพันธภาพกรัสมี่เหลือ โดยดูดซับทรัพยากรมาปรนเปรอจากทั่วโลก แต่ “เรา” ในที่นี้ก็อาจขยายให้คลุมถึงกลุ่มชนอื่น ๆ ทั่วโลก พวกที่มีทรัพยากรล้นเหลือให้สหได้เช่นกัน รวมถึงประชาชนชั้นกลางทั่วโลกที่เป็นฝ่ายได้ประโยชน์จากทุนนิยมโลกาภิวัตน์

กระแสดความคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ที่มักถูกเข้าใจผิดจากผู้ที่ไม่ได้อ่านงานเหล่านั้นอย่างเอาจริงเอาจังว่าไม่มีข้อเสนอทางสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม รวมทั้งการนำเสนอโครงการทางสังคมเพื่อต่อสู้กับระบบที่ดำรงอยู่ ยิ่งกว่านั้น บทความนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างแจ่มชัดถึงอิทธิพลและความสำคัญของความคิดของมาร์กซ์ว่ายังคงมีความหมายต่อเรามากเพียงไรในโลกยุคปัจจุบัน อันเราไม่ควรละเลยหรือไม่ใส่ใจ

ในสังคมศาสตร์นั้น วิวาทะเรื่องโครงสร้างกับปัจเจกบุคคลตัวแทน (Structure-Agency) เป็นวิวาทะสำคัญที่นำไปสู่แนวทางการศึกษาทางสังคมศาสตร์ที่แตกต่างกันสองแนวทางใหญ่ กล่าวคือ แนวทางวิธีการวิทยาแบบเน้นองค์รวม (Holism) กับแนวทางวิธีการวิทยาแบบเน้นปัจเจก (Methodological Individualism) ในส่วนของสายมาร์กซิสต์นั้น แนวทางการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) ที่ผ่านการนำเสนอโดยสำนักมาร์กซิสต์ฝรั่งเศสที่นำโดยลุยส์ อัลตุสแซร์ (Louis Althusser) นับเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่ง⁵ ที่มีอิทธิพลต่อกระแสมาร์กซิสต์ในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 วิวาทะโครงสร้าง/ปัจเจกได้รับการมองจากนักคิดอีกกลุ่มหนึ่งในปัจจุบันว่าเป็นวิวาทะที่อิงลักษณะแบบทวิลักษณ์นิยม (Dualism) ซึ่งในตัวมันเองเป็นปัญหา นักคิดสำคัญในกระแสหลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism)⁶ บางคนเช่นมิเชล ฟูโก (Michel Foucault) พยายามที่จะก้าวข้ามให้พ้นสิ่งที่เป็นข้อจำกัดของทวิลักษณ์นิยมดังเช่นการแบ่งเป็นมหภาค/จุลภาค ปัจเจกผู้กระทำการ/โครงสร้าง เป็นต้น บทความของเชษฐา พวงหัตถ์นำเสนอประเด็น

5. กระแสมาร์กซิสต์ปัจจุบันที่เน้นวิธีการวิทยาแบบเน้นปัจเจก ได้แก่ กลุ่ม Analytic Marxian ซึ่งแตกต่างไปจากแนวทางของมาร์กซิสต์ส่วนใหญ่ที่มักเน้นองค์รวม

6. ความคิดหลังโครงสร้างนิยมมักถูกเข้าใจผิดว่าเป็นกระแสดความคิดที่ทิ้งความคิดแบบโครงสร้างนิยม ที่จริง “หลัง-” ในที่นี้หมายถึงการปรับแก้ความคิดบนฐานของโครงสร้างนิยม โดยที่มโนทัศน์หลัก ๆ ของโครงสร้างนิยมยังถูกใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์อยู่ เช่น สัญญะหรือตัวหมายชี้ (Signifier) สิ่งที่ถูกชี้ถึง (Signified) ความคิดหลังโครงสร้างนิยมจะปฏิเสธการมีตัวสิ่งที่ถูกชี้ถึงที่แท้จริงที่ใช้เป็นตัวตัดสินความถูกต้องในการตีความสัญญะในเรื่องนั้น ๆ และแสดงให้เห็นถึงการกลบเกลื่อนทวิลักษณ์ที่ดำรงระหว่างสัญญะกับสิ่งที่ถูกชี้ถึง รวมทั้งการเลื่อนไหลทางความหมายของสัญญะและสิ่งที่ถูกชี้ถึง

การวิวาทะเรื่องโครงสร้าง/ปัจเจกผู้กระทำการ และการหาทางออกให้กับปัญหา
ทวิลักษณ์นิยม โดยชี้ให้เห็นว่ากระแสความคิดแบบมาร์กซิสต์มีปัญหาอย่างไรใน
แง่นี้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผ่านความคิดของอัลตุสเซอร์⁷ เชษฐาเสนอว่าฟูโกได้
พยายามก้าวข้ามพ้นปัญหานี้ โดยการหันมาวิเคราะห์ปฏิบัติการทางสังคม
“ระดับกลาง” แทน โดยให้ความสำคัญกับสังคมที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นและ
เป็นกลุ่มย่อย ๆ และชี้ให้เห็นว่าทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิง
อำนาจซึ่งเป็นความสัมพันธ์พื้นฐานได้อย่างไร บทความนี้เปิดประเด็นถกเถียงให้
กับทั้งผู้สนใจความคิดในสายมาร์กซิสต์และผู้สนใจรากฐานของสังคมศาสตร์
โดยทั่วไป

บทความประจักษ์ฉบับในส่วนที่สอง จะเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับความคิด
และบทบาทของการเคลื่อนไหวของมาร์กซิสต์ไทยบางสาย คือสายของพรรค
คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยมุ่งสรุปบทเรียนทางประวัติศาสตร์

กล่าวได้ว่า การกำเนิดของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)
ได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวางของขบวนการปัญญาชน และนำมาสู่การ
จัดตั้งของประชาชนระดับล่างอย่างมากมายและกว้างขวางที่สุด อย่างที่ไม่เคย
ปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และเป็นครั้งแรกที่สังคมไทยมี
องค์กรทางการเมืองลักษณะเช่นนี้ พคท.ยังเคยกระทั้งเป็นพรรคการเมืองที่ถูก

7. แม้ว่างานเขียนของฟูโกส่วนใหญ่จะถูกมองว่าเป็นการตอบโต้และถึงขั้นปฏิเสธแนวคิด
มาร์กซิสต์ แต่ฟูโกเองก็ตอบไว้ชัดเจนว่า “...ในปัจจุบันได้กลายเป็นกระแสนิยมไปแล้วที่จะผลักไสให้
มาร์กซ์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบกับค่ายกักกันคุมขังมนุษย์ในยุคสมัยของเรา ผมน่าจะได้ไปประกาศของ
การเป็นบิดาผู้ให้กำเนิดประเภทของการวิพากษ์แบบนั้น แต่เป็นเรื่องที่ผิดพลาดโดยบริบูรณ์ กล่าว
คือ ผมต้องการจำกัดขอบเขตของข้อสังเกตการณ์ของผมต่อความคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของ
มาร์กซ์เท่านั้น ผมไม่เคยพูดถึงมาร์กซิสต์และหากเคยใช้ศัพท์คำนี้ผมก็ใช้แค่เพื่ออ้างถึง
ประวัติศาสตร์ของเศรษฐศาสตร์การเมือง และขอบอกความจริงเลยว่า ผมไม่คิดว่าเป็นเรื่องไร้เงาที่จะ
สนับสนุนเศรษฐศาสตร์มาร์กซิสต์ กล่าวคือ เพราะวามโนทัศน์พื้นฐานของเศรษฐศาสตร์มาร์กซิสต์
และกฎเกณฑ์ทั่วไปของวาทกรรมของเศรษฐศาสตร์ดังกล่าว เป็นลักษณะของการก่อรูปทางวาท
กรรมประเภทที่เกิดขึ้นโดยแรกสุดในช่วงยุคของริคาร์โด (Ricardo) อย่างไรก็ตาม เป็นตัวมาร์กซ์
เองที่ยืนยันว่าความคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของเขาโดยตัวหลักการพื้นฐานนั้นเป็นหนึ่งความคิด
กับดาร์ริต ริคาร์โด” (ฟูโก ใน Foucault, Michel. 1991[1981]. *Remarks on Marx. Conversations
with Duccio Trombadori*. New York: Semiotext(e).)

กฎหมายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีส.ส.ในนามพรรคอยู่ในรัฐสภา ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา พคท.ได้แสดงบทบาทสำคัญในฐานะพรรคการเมืองทางเลือกอย่างแท้จริง และในการต่อสู้ในระยะที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดผลสะท้อนทางการเมืองต่อรัฐไทยสมัยใหม่อย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นองค์กรทางการเมืองทวนกระแส ที่ต่อต้านอำนาจรัฐของไทยที่เข้มแข็งที่สุด ในแง่นี้ สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินบทบาทในฐานะผู้รักชาติไทยที่พยายามสร้างรัฐไทยในรูปแบบที่แตกต่างไปจากรัฐบาลไทยในขณะนั้น ๆ โดยให้ความสำคัญแรกสุดกับการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคทางสังคมและความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งรัฐบาลไทยในขณะนั้นกลับละเลยหรือเป็นตัวการในการสร้างความไม่เสมอภาคและความยุติธรรมทางสังคมเอง นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวของพคท.ยังสร้างผลสะท้อนให้เกิดการปฏิรูปทางการเมืองจนมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ตลอดจนมีการเร่งรัดพัฒนาในลักษณะต่าง ๆ ในชนบทโดยภาครัฐในสงครามช่วงชิง “มวลชน” บทความของสุทธชัย ยิ้มประเสริฐ ได้สรุปบทเรียนที่เราเรียนรู้ได้จากการดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยไว้อย่างแจ่มชัดและน่าสนใจยิ่ง

“มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ 3 ครั้งที่ 4” หรือ “มติปี 19” ซึ่งเป็นเอกสารสรุปผลของการประชุมคณะกรรมการกลางฯ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นเอกสารสำคัญชิ้นหนึ่งที่ถูกละเลยจากผู้ที่เขียนงานเกี่ยวกับพคท.ในปัจจุบัน นอกจากเป็นการกำหนดแนวทางให้สมาชิกพรรคปฏิบัติภารกิจ มติดังกล่าวยังให้เนื้อหาซึ่งพคท.ใช้ในการจัดการศึกษาให้กับผู้นำนักศึกษาและปัญญาชนเกือบทุกคนที่เข้าร่วมการต่อสู้ด้วยอาวุธกับพคท. หลังกรณี 6 ตุลาคม 2519 บทความของธิดานต์ ศรีนารา ได้นำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของมติดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของพคท. ในต้นทศวรรษ 2520 อย่างลึกซึ้ง ช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้อาจถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาสำคัญช่วงหนึ่งก่อนจะไปถึงช่วงของการล่มสลายของพคท.ในเวลาต่อมา

ในส่วนของบทความพิเศษนั้นมีสองบทความ บทความของบาหยัน อิม-สำราญ ได้แสดงถึงความสำคัญของนวนิยาย *ผู้อยู่เหนือเงา* ซึ่งสุภา ศิริมานนท์ นักหนังสือพิมพ์ผู้ยิ่งใหญ่และนักเคลื่อนไหวเพื่อเสรีภาพและสันติภาพใน

อดีตเป็นผู้เขียน หนังสือเล่มนี้เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ซึ่งใช้นามเหตุการณ์
จลาจลปลายสมัยกรุงธนบุรี และอิงเรื่องเล่าขานที่ว่าพระเจ้าตากสินได้หลบหนีไป
ลี้ภัยทางภาคใต้เป็นแนวดำเนินเรื่อง สุกาได้ผูกเรื่องให้พระเจ้ากรุงธนบุรีได้รับคำ
สั่งสอนจากคณะผู้ช่วยเหลือ โดยนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจในทางที่
ถูกต้องเป็นธรรม และการปฏิบัติตนที่ไม่ทำตัวให้มีสถานะแบบเหนือมนุษย์
นวนิยายเรื่องนี้จึงจัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมคำสอนพระราชานอกกระแสจารีต อัน
แตกต่างไปจากวรรณกรรมในแนวนี้นิยายอื่น ๆ

บทความของสุรียนต์ บันลือ เป็นการศึกษาดังตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิด
เสียงสระนาสิกในภาษาอีสาน อันเป็นลักษณะเด่นของเสียงของภาษาท้องถิ่นอีสาน
สุรียนต์ชี้ว่าเสียงสระนาสิกเหล่านี้เกิดขึ้นเองโดยปราศจากอิทธิพลของพยัญชนะ
นาสิก โดยตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยเรื่องระดับของลิ้น และความ
สั้นยาวของสระ รวมทั้งการใช้พยัญชนะในกลุ่มเสียงกัก และเสียงเสียดแทรก
ความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้ช่วยให้เราเข้าใจลักษณะของภาษาท้องถิ่นอีสานได้
กระจ่างขึ้น

จำนวนผู้ใช้แรงงานที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมานับจากยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม
ในศตวรรษที่ 19 ภายใต้สภาพชีวิตที่ยากลำบากด้วยค่าแรงราคาถูก โดยไร้สวัสดิ-
การ รวมทั้งการมีสภาพแวดล้อมที่ทำงานที่ทำลายสุขภาพ ได้ทำให้เกิดแนวคิด
สังคมนิยมต่าง ๆ ขึ้นมากมาย รวมถึงสายมาร์กซิสม์ การต่อสู้ของผู้ใช้แรงงาน
และปัญญาชนที่ก้าวหน้าไปสู่การปฏิรูปทางสังคม ทั้งในแง่ของการได้ค่าแรงที่
เพิ่มขึ้น การมีกะงานที่เหมาะสม ระบบสวัสดิการที่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมในที่
ทำงานที่ดีขึ้น รวมถึงสิทธิในการจัดตั้งสหภาพแรงงานเพื่อปกป้องสวัสดิการของ
ผู้ใช้แรงงาน สิทธิในการหยุดงานประท้วงเพื่อต่อรองผลประโยชน์ สภาพชีวิตที่ดี
ขึ้นของผู้ใช้แรงงานในที่ต่าง ๆ ทั่วโลกนี้ได้มาโดยการเคลื่อนไหวต่อสู้ซึ่งถูกชี้นำ
โดยแนวคิดสังคมนิยม ผลจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ดังกล่าวซึ่งมีผู้เสียสละชีวิตไป
มากมายได้ทำให้สังคมโดยรวมมีระบบสวัสดิการสังคมที่ดีขึ้น มีการเพิ่มเสรีภาพ
และสิทธิทางการเมืองพื้นฐานของพลเมืองทั่วไป นี่คือข้อเท็จจริงที่ไม่มีใคร
สามารถปฏิเสธ

การเกิดรัฐสังคมนิยมขึ้น ทำให้โลกทุนนิยมต้องเร่งการปฏิรูปทางสังคม เพื่อลดการทำลายจากภายใน ในทุกวันนี้ คนงานในโลกตะวันตก โดยเฉพาะใน ยุโรป มีระบบสวัสดิการที่ดีจนกระทั่งความคิดที่จะปฏิวัติสังคมแทบจะหมดไป แต่คนงานในประเทศโลกที่สามยังคงเผชิญสภาพความทุกข์ยากและการขาดสวัสดิการที่เพียงพออยู่ โลกในยุคปัจจุบันปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมยังคงดำรงอยู่ มีช่องว่างที่กว้างขวางขึ้นระหว่างประเทศรวยและประเทศจน ระหว่างคนรวยล้นเหลือกับคนยากไร้จนตรอกในประเทศยากจน และกระทั่งในประเทศร่ำรวยเองเช่นสหรัฐอเมริกา ในยุคที่ระบบการผลิตของมนุษย์มีศักยภาพทำการผลิตอาหารได้ล้นเหลือ ยังคงมีเด็กทารกแรกเกิดที่เพิ่งลืมตาดูโลกได้ไม่นานก็ต้องอดตายดังที่เกิดในประเทศแถบแอฟริกา ยังมีคนยากไร้ไม่มีที่อยู่ ไม่มีสวัสดิการชีวิตอยู่ทั่วโลก รวมถึงในบ้านเรา ขณะที่คนกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดในโลก (รวมถึงบางคนในบ้านเรา) ซึ่งเป็นเพียงกลุ่มคนจำนวนน้อยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับรายได้ของประชากรในประเทศโลกที่สามรวมเกือบสามสิบประเทศ ระบบทุนนิยมไม่ได้ให้ประกันการแก้ปัญหาหนี้ และเราไม่ควรคาดหวังด้วยซ้ำไป เพราะหัวใจของระบบทุนนิยมคือการดำเนินการผลิตและการแสวงหากำไรเพื่อสิ่งสมทุณ ต่อยอดทุน ทุนนิยมเป็นระบบที่ดำรงอยู่บนการยอมรับว่า “ปลาใหญ่กินปลาเล็กและผู้ที่ย่ำแย่ยิ่งกว่า (มีทุนและสินทรัพย์มากกว่า) เท่านั้นที่อยู่รอด” เป็นสังขธรรม เสรีภาพและความเสมอภาค ตลอดจนความยุติธรรมทางสังคมจึงไม่ใช่เป้าหมายโดยแท้จริงของระบบทุนนิยม “ทุนนิยมที่มีความเห็นอกเห็นใจ (Compassionate Capitalism)” ดังเช่นที่นายทากักชินอ้างถึงถึง จึงเป็นคำที่ขัดแย้งในตัวเองอย่างชัดเจน และถ้าไม่ใช่เป็นเพราะความอ่อนด้อยทางวิชาการจนวิเคราะห์ไม่แตกก็เป็นได้เพียงแค่การล่อหลอกให้คนส่วนใหญ่หลงกลเพื่อให้ถูกใช้แสวงหาประโยชน์ต่อไปบนความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

เราจึงกล่าวได้ว่า ตราบเท่าที่คำถามที่ว่า ทำอย่างไร เราจึงจะแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคมได้ ยังเป็นคำถามที่มีความหมายและเป็นคำถามหลัก ตราบนั้น ความคิดทางสังคมนิยมต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์ ก็จะต้องมีอิทธิพลและสร้างแรงดลใจต่อเราเสมอในการต่อสู้เพื่อโลกที่ดีขึ้น ที่ความเป็นธรรมและประชาธิปไตยได้กลายเป็นโครงสร้างทาง

สังคมอย่างแท้จริง

ในแง่ของวิชาการ สังคมศาสตร์ที่อ้างว่าปลอดคุณค่าตัดสินนั้นเป็นเพียงการโกหกคำโตเท่านั้น ความคิดทางสังคมศาสตร์แต่ละสกุลล้วนอิงพื้นฐานการยอมรับความสัมพันธ์ทางสังคมบางรูปแบบ ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าพื้นฐานที่นักสังคมศาสตร์ในแนวนั้น ๆ ยึดถือ สิ่งที่สำคัญกว่าจึงไม่ใช่ความพยายามทำให้สังคมศาสตร์ปลอดจากการอิงการตัดสินคุณค่า แต่เป็นความพยายามสร้างสังคมศาสตร์แบบที่มุ่งอธิบายและแสวงหาหนทางการปลดปล่อยมนุษย์จากสถานการณ์ที่ครอบงำและกดขี่มนุษย์ สังคมศาสตร์ที่เผยให้เราเห็นและช่วยให้เราพยายามเอาชนะสถานการณ์ที่จำกัดเสรีภาพมนุษย์ได้ เราต้องการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไปพันระบบทุนนิยมร่วมสมัย และการสร้างสังคมที่มีโครงสร้างพื้นฐานบนความความเห็นพ้องอย่างเป็นประชาธิปไตยที่มีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของคนทั้งสังคม วิสัยทัศน์และนโยบายเกี่ยวกับสังคมในอนาคตควรมุ่งไปในทิศทางเช่นนี้

กองบรรณาธิการวารสารขอขอบคุณอาจารย์ศุภกาญจน์ ผาทอง และอาจารย์ดวงทิพย์ กลิ่นบุปผาที่ช่วยจัดทำบทคัดย่อภาษาอังกฤษสำหรับวารสารฉบับนี้

โปรดแก้คำผิด

เนื่องจากความผิดพลาดอันเกิดจากขั้นตอนของการทำเพลทต้นฉบับ และการส่งไฟล์ข้อมูลสลับกันระหว่างไฟล์ที่แก้ไขแล้วกับไฟล์ที่ยังไม่ได้แก้ไข ทางกองบรรณาธิการจึงขอแก้คำผิดสำหรับวารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน-พฤศจิกายน 2546) ฉบับชาตินิยม ดังต่อไปนี้ โดยขออภัยผู้อ่านมาด้วย ณ ที่นี้

-หน้า 167 บรรทัดที่ 3 “ประเภทของนวนิยาย” แก้เป็น “ประเภทรูปแบบใหม่”

-ปกหลัง บรรทัดที่ 14 “มนุษย์-” แก้เป็น “มนุษย์-”

-ปกหลัง บรรทัดที่ 16 “มนุษย์ชาติ” แก้เป็น “มนุษยชาติ”

-ปกหลัง บรรทัดที่ 18 “สิ่ง” แก้เป็น “สิ่ง”